

Anna Kontula vas

Toimenpidealoite kiukaiden ja takkojen konversiotuen käyttöön- oton nopeuttamisesta

Eduskunnalle

Puun polttaminen tulisijoissa, kiukaissa ja kiinteistöjen lämmityskattiloissa on kansallisesti merkittävä päästölähde monille ilmansaasteille, kuten pienhiukkasille ja mustalle hiilelle. Erityisesti mustalla hiilellä on ilmastoa lämmittävä vaikutus. Puun pienpoltto onkin noussutkin 2000-luvun aikana yhdeksi merkittävimmäksi päästölähteeksi, mistä aiheutuu 40 prosenttia Suomen kaikista pienhiukkaspäästöistä ja 55 prosenttia kaikista mustan hiilen päästöistä.¹ Päästöjen lisäksi puun pienpoltto on myös merkittävä ilmanlaatuun vaikuttava muuttuja.²

Puun pienpolton haittojen vähentämiseksi esimerkiksi Alankomaiden Utrechtissa on alettu maksaa korvausta asukkaille, jotka luopuvat vanhasta takastaan tai puuhellastaan tai vaihtavat sen vähäpäästöisempään. Korvaus on suuruudeltaan 2 000 euroa ja palkkiota voi hakea, jos poistaa tulisijan, tekee sen toimintakelvottomaksi tai hankkii tilalle uuden vähäpäästöisemmän.

Vastaavanlaisia konversiotukia on otettu käyttöön myös muualla Euroopassa. Australiassa ja Irlannissa on saatu hyviä tuloksia tulipesien pienhiukkasten vähentämisohjelmista jo 90-luvulta.^{3 4} Vuonna 2012 Ranskassa de l'Arven laaksossa kokeiltiin 1 000 euron tukea tulipesien korvaamiseksi vähäpäästöisemmällä hyvin tuloksin ja kokeilua jatkettiin vuonna 2017.⁵

Myös Suomessa valtioneuvoston hyväksymässä Kansallisessa ilmansuojeluohjelmassa 2030 esitetään, että puukiukaiden osalta selvitetään kannusteiden käyttöönottoa kiukaiden uudistamisessa sekä kannustetaan vaihtamaan vanhat tulisijat ja kattilat sekä vesivaraajattomat kattilat vähäpäästöisiin laitteisiin. Käytännössä tarkoitus on selvittää vanhojen tulisijojen korvaamista uusilla, vähäpäästöisemmällä laitteilla.

-
- 1 Ympäristöministeriö (2019). Kansallinen ilmansuojaohjelma 2030. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161467/Kansallinen%20ilmansuojeluohjelma%202030.pdf?sequence=4&isAllo-wed=y>
 - 2 STTV (2008). Puun pienpolttoa koskevat terveydelliset ohjeet. https://www.valvira.fi/documents/14444/22511/Puun_poltto-opas.pdf
 - 3 Johnston et al. (2013). Evaluation of interventions to reduce air pollution from biomass smoke on mortality in Launceston, Australia: retrospective analysis of daily mortality, 1994-2007. <https://doi.org/10.1136/bmj.e8446>
 - 4 The Lancet (2002), Volume 360, Issue 9341.
 - 5 International Institute for Applied Systems Analysis (2018). Measures to address air pollution from small combustion sources. https://ec.europa.eu/environment/air/pdf/clean_air_outlook_combustion_sources_report.pdf

Toimenpidealoite TPA 41/2022 vp

Suomessa on voimassa kaksi jatkuvalämmitteisiä puukiukaita koskevaa standardia. Nykyään myytävien puukiukaiden tulee vastata standardia SFS-EN 15821:2010, joka asettaa kiukaille mm. päästö-, teho- ja käyttöohjevaatimuksia. Mikäli vaatimukset täyttyvät, kiuas saa CE-merkin. Lisäksi käytössä on kansallinen soveltamisstandardi SFS 7021:2014, joka asettaa vaatimuksia muun muassa kiukaiden palokaasulämpötiloille.⁶

Puukiukaiden konversiotuki voitaisiinkin aluksi keskittää vanhojen kiukaiden uusimiseksi CE-merkinnän saaneisiin malleihin. Tulisijojen osalta konversiotukea voitaisiin puolestaan painottaa aluksi varaaviin takkoihin ja vanhojen tulipesien kunnostamiseen vähäpäästöisemmiksi. Moderni varaava takka aiheuttaa merkittävästi vähemmän hiukkaspäästöjä avotakkaan ja puukiukaaseen verrattuna.⁷

Tulisijojen päästöjen mittauksissa on etenkin puukiukaiden osalta vielä kehittämistä. Itä-Suomen yliopisto on selvittänyt kiukaiden päästöjä ja niiden vähentämistä KIUAS-hankkeessa, jossa on mitattu yleisimpien puukiukaiden päästöjä. Hankkeessa kehitettiin mittauskonsepti, jolla voidaan verrata kiukaiden päästöjä todellisissa olosuhteissa.⁸ Tutkimuksen tulosten pohjalta tulisi kehittää uusi sertifikaattijärjestelmä kiukaiden päästöjen mittaamiseksi.

Vaikka Kansallisen ilmansuojeluohjelman kirjaukset ovatkin hyviä, ei selvityksiä ole vielä käynnistetty, vaikka toimia tarvittaisiin pikaisesti. Suomi on sitoutunut ilmastotavoitteisiin, joiden saavuttamiseksi tarvitaan toimia myös tulisijojen päästöjen osalta. Tulisijoilla on myös tärkeä rooli myös huoltovarmuuden osalta energiatoimitusten häiriötilanteissa, sillä puu on merkittävä energianlähde suomalaisten asuntojen lämmityksessä. Esimerkiksi noin 80 prosentissa pääkaupunkiseudun pientaloista poltetaan puuta.⁹ Konversiotuella olisi siis huoltovarmuutta parantavia vaikutuksia.

Esimerkit maailmalta osoittavat, että Suomi voisi vaikuttaa suoraan pienhiukkaspäästöihinsä tukemalla suuripäästöisten kiukaiden ja takkojen uudistamista ja vaihtamista pienipäästöisimmiksi.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy ripeisiin toimenpiteisiin kiukaiden ja takkojen konversiotuen käynnistämiseksi ja mittariston kehittämiseksi etenkin puukiukaiden osalta suomalaisen huoltovarmuuden ja päästötavoitteet huomioiden.

6 Koski (2017). Puulämmitteisen kiukaan CE-merkintä. Opinnäytetyö, Centria ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/123768/JuhaKoski.pdf?sequence=1>

7 TTS tutkimuksen tiedote (2010). Luonnonvara-ala: metsä. 1/2010. <https://www.tts.fi/files/874/meti737.pdf>

8 Tissari et al. (2019). Kiukaiden päästöt ja niiden vähentäminen (KIUAS). Itä-Suomen yliopisto. https://sites.uef.fi/fine/wp-content/uploads/sites/158/2020/11/kiuas_loppuraportti.pdf

9 HSY (2018). Tulisijojen käyttö ja päästöt pääkaupunkiseudulla vuonna 2018. <https://julkaisu.hsy.fi/tulisijojen-kaytto-ja-paastot-paakaupunkiseudulla-vuonna-2018.pdf>

Toimenpidealoite TPA 41/2022 vp

Helsingissä 7.4.2022

Anna Kontula vas